

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра легкої атлетики з методикою викладання

Дипломна робота (проєкт)
магістра

з теми: «ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ СПОРТИВНОГО
ВІДБОРУ В СКЛАДНОКООРДИНАЦІЙНИХ ВИДАХ СПОРТУ»

Виконала: студент 2 курсу, групи FKS1-M19z
спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Готфрід Анастасія Сергіївна

Керівник: Гурман Л. Д., кандидат педагогічних
наук, професор

Рецензент: Стасюк І. І., кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ХАРАКТЕРИСТИКА СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ В СКЛАДНОКООРДИНАЦІЙНИХ ВИДАХ СПОРТУ	7
1.1 Теоретичні основи спортивного відбору в складнокоординаційних видах спорту	7
1.2 Обґрунтування напрямків спортивного відбору в складнокоординаційних видах спорту.....	19
1.3 Особливості проведення спортивного відбору в складнокоординаційних видах спорту.....	22
1.4 Вплив координаційних здібностей на спортивний відбір в складно координаційних видах спорту	27
1.5 Аналіз психомоторики рухів при здійсненні спортивного відбору	40
1.6 Системно-структурний підхід до вивчення координаційних здібностей спортсменів.....	44
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	48
2.1 Методи дослідження	48
2.2 Організація дослідження	61
РОЗДІЛ 3 ОБґРУНТУВАННЯ КООРДИНАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ В СКЛАДНОКООРДИНАЦІЙНИХ ВИДАХ СПОРТУ	63
3.1 Аналіз складнокоординаційні види спорту.....	63
3.2 Роль і місце координаційних здібностей в результативності спортивної діяльності	69
3.3 Аналіз взаємозв'язку загальної координаційної підготовки з комплексними показниками фізичної підготовленості спортсменів складнокоорлдинаційних видів спорту.....	71
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДНК	–	Дезоксирибонуклеїнова кислота
ДЮСШ	–	Дитячо-юнацька спортивна школа
КЗ	–	координаційних здібностей
ККЕ	–	Коефіцієнт координаційної ефективності

ВСТУП

Актуальність теми. Престижність міжнародних досягнень, загострення конкуренції та розширення географії у спорті обумовлюють розвиток інноваційного феномену спорту. Своє місце у загальній структурі спорту займають складнокоординаційні види спорту, що потребують особливої підтримки науковців на первинних стадіях забезпечення дії методичними розробками. Забезпечення дії має інноваційну спрямованість на всіх стадіях підготовки спортсменів і налагодження відносин, що повинні складатися між ними. Особливе значення, що відрізняється і началом руху і своєю актуальністю, а у подальшому і спортивними здобутками, має проблема спортивного відбору.

У наукових джерелах висвітлені основні теоретико-методичні положення спортивного відбору, бо він виставляється як одна з функцій процесу управління підготовкою спортивно розвиненої особистості. Але досить поверхнево розглядаються питання етапів спортивного відбору спортсменів, його послідовність та вимоги до тренувальної програми. Деталізація стану показує, що при вирішенні питань, яких виникає множина, переважають емпіричні дослідження, які орієнтовані переважно на оцінку здібностей спортсменів, що не дає можливості забезпечувати процеси оновлення теоретико-методологічної бази і створення сучасних науково-обґрунтованих засобів вдосконалення руху.

Значне місце в таких роботах науковців займає пошук домінуючих або провідних координаційних здібностей в окремо взятих видах спорту. Розглядаються питання взаємозв'язку координаційних здібностей з процесами формування умінь і навичок, рівнем розвитку кондиційних здібностей і психофізіологічних функцій. Пропонуються програми тестування, налагодження взаємного зв'язку і методичного розвитку здатності до подолання тренувального і змагального навантаження. Досліджуваною проблемою займається ряд таких дослідників, якими є К. Бальсевич [7, с.21]; М. А. Годік [23, с. 23]; В. І. Лях [40, с. 18]; Л. Д. Назаренко [49, с. 13] та ін.

Але ряд питань наукового і методичного змісту залишаються дискусійними і очікують свого вирішення. Таке дозволило визначитися з об'єктом, предметом, метою та завданнями дослідження.

Об'єкт дослідження – система спортивного відбору, що будується на теорії, методиці і напрямках вдосконалення системи підходів до відбору.

Предмет дослідження – контроль і оцінка координаційних здібностей як науково-методичні напрямки вдосконалення системи спортивного відбору на прикладі складнокоординаційних видів спорту.

Мета дослідження – обґрунтування системи спортивного відбору, в основі якої покладене комплексне вивчення координаційних здібностей в складнокоординаційних видах спорту.

Завдання дослідження:

1. Виявити тенденції зміни ролі, місця і зміст спортивного відбору на сучасному етапі розвитку спорту, визначити існуючі проблеми, обґрунтувати необхідність та напрями вдосконалення системи такого відбору.

2. Теоретично обґрунтувати шляхи і можливості побудови сучасної концепції вдосконалення системи спортивного відбору.

3. Розробити і експериментально обґрунтувати методологію комплексної діагностики.

4. Визначити домінантні характеристики, що є найбільш значущими в досліджуваних складнокоординаційних видах спорту, і вивчити внесок кожної з них до загального індивідуального профілю координаційної підготовленості на різних етапах багаторічної підготовки.

Методи дослідження.

Для розв'язання поставлених завдань було використано теоретичні та емпіричні методи дослідження, а саме: теоретичний аналіз і синтез науково-методичної та спеціальної літератури, системний аналіз, абстрагування і узагальнення, індукції, дедукції, конкретизації, аналогії, моделювання, класифікації, спостереження, опитування та анкетування, виміру, інтуїції, метод експертних оцінок, інструментальні методи, методи математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в ньому містяться аналіз інноваційних підходів до здійснення спортивного відбору в складно координаційних видах спорту. Використання експериментальної комплексної діагностики можливостей спортсменів дозволяє визначити домінантні характеристики для координації підготовленості спортсменів на різних етапах багаторічної підготовки.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 23-24.09.2020 р.).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 101 сторіці, з яких 91 основного тексту, що містить 10 таблиць. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, та зі списку 89 використаних літературних джерела.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвитку теорії і практики підготовки спортивного резерву актуальним стає завдання пошуку якісно нових напрямків у вдосконаленні системи спортивного відбору. Необхідний пошук ефективних методологічних і теоретичних підходів до діагностики спортивних здібностей визначає успішність спортивної спеціалізації не тільки на етапах початкової спеціалізованої підготовки, а й забезпечує успіх в спорті вищих досягнень. Основу цього пошуку складає науково обґрунтована концепція комплексної всебічної оцінки спортивних здібностей на різних етапах багаторічної підготовки спортсмена.

Проблема вдосконалення системи спортивного відбору і орієнтації найбільш талановитих дітей і підлітків є самостійним науковим напрямом, який вимагає постійного розвитку та пошуку нових методичних підходів, орієнтованих на рішення не тільки теоретичних, а й технологічних аспектів вдосконалення спортивного відбору. Існуюча система спортивного відбору, побудована, переважно, на узагальненні емпірико-аналітичних досліджень, вже не може адекватно відповідати вимогам спорту, що стрімко розвивається у напрямку досягнення найвищих результатів. Необхідний пошук і розробка нових методологічних підходів до діагностики спортивної обдарованості людини, основу яких складає комплексний підхід, що передбачає всебічний біомеханічний аналіз спортивної діяльності, визначення ієрархії спортивно- значущих якостей, встановлення психофізіологічної і біологічної надійності систем організму, їх відповідність вимогам, що пред'являються видом спортивної спеціалізації.

Аналіз існуючої системи спортивного відбору показує, що вона, як і раніше, орієнтована переважно на оцінку і контроль кондиційних здібностей, за чим ігнорується основна ідея єдності і цілісності високоорганізованої людини. Удосконалення системи спортивного відбору, на яку орієнтується дослідження, базується на втіленні принципів комплексного вивчення спортивних здібностей,

де поряд з іншими, комплексному аналізу та оцінці піддаються координаційні здібності, рівень розвитку яких в ряді видів спорту є визначальним чинником успішної спортивної спеціалізації і досягнення високих спортивних результатів.

Проведене анкетування і інтерв'ювання фахівців, тренерів, спортсменів високої кваліфікації підтвердило особливу значимість КЗ як одного з провідних факторів, що регламентують результативність змагальної діяльності в багатьох видах спорту. При цьому, 92 % опитаних віддають свої голоси на користь наступної думки: якісне оволодіння і становлення спортивної техніки безпосередньо визначається рівнем розвитку КЗ. Ними стверджується необхідність проведення систематичного та поетапного контролю рівня розвитку провідних КЗ, відзначаючи при цьому одночасно низьке організаційно-методичне забезпечення системи контролю та оцінки КЗ.

В основі процедури розробки технологій діагностики КЗ повинні лежати засадничі положення і принципи комплексного, системного вивчення КЗ, коли організм людини розглядається як єдина високоорганізована система, яка спирається на теорію М. О. Бернштейна про багаторівневу ієрархічну систему побудови рухів та на теорію про поетапне формування рухової дії та ін. Здійснювати діагностику КЗ доцільно у напрямках виконання: а) рухово-моторних тестів, що відображають стан нервово-м'язового апарату, тобто психомоторні здібності, і б) завдань з використанням лабораторно діагностичного обладнання, що ще у більшій мірі дозволяє характеризувати провідні компоненти психофізіологічних функцій організму, серед яких перцептивні, мнемічні, інтелектуальні. При діагностиці окремих КЗ найбільш інформативними показниками є комплексні оцінки, які отримуються на основі використання блоку однорідних тестових завдань, що дозволяють розглядати не тільки існуючі зв'язки між окресленими здібностями, а й індивідуально-типологічні особливості фізіологічних механізмів.

Встановлено, що програма діагностики КЗ дає можливість не тільки відстежувати індивідуальну динаміку розвитку КЗ спортсменів в їх віковому і кваліфікаційному аспекті, а й дозволяє визначати ступінь їх зв'язку і

взаємозумовленості на різних етапах спортивної підготовки. Так, взаємозв'язок рівня розвитку базових КЗ з процесом формування специфічних КЗ обумовлена вихідними показниками розвитку самої базової здатності, це з одного боку, а з іншого – характером тренувальної та змагальної діяльності в окремому виді спорту, його спрямованості на розвиток специфічних КЗ.

Експериментально доведено, що в процесі спортивної діяльності фізичні якості вступають один з одним в певні різнорівневі зв'язки. Ці відносини на різних етапах спортивної підготовки носять суперечливий характер з того, що вони можуть бути індивідуальними, або надавати нейтральний і навіть негативний вплив, гальмуючи тим самим процес розвитку інших якостей. З підвищенням спортивної майстерності ці процеси взаємного впливу стають більш виборчими і специфічними. Так, у спортивній гімнастиці на етапі початкової підготовки статистично достовірний взаємозв'язок загальної координаційної підготовленості виявлено за результатами трьох тестів фізичної підготовленості, що становить 23 % від всіх реєстрованих параметрів. На етапі спеціалізованої базової підготовки кількість статистично достовірних кореляцій, відповідних середнім рівням взаємозв'язків, зросла до шести (33 %). Дана тенденція є позитивною і проглядається вона також і на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей. Можна стверджувати, що з підвищенням спортивної кваліфікації кількість достовірних взаємозв'язків між цими змінними тільки зростає. Особливо це характерно для тих видів спорту, де завдання зі спеціальної фізичної підготовки має пов'язаний характер.

8. Найбільш тісні позитивні кореляції реєструються у КЗ з показниками технічної підготовленості. Відповідно до теорії М. О. Бернштейна, рухові навички, так само як і КЗ, є багаторівневі, а ієрархічно організовані структури ЦНС, які в співдружності з органами почуттів і руху, забезпечують раціональну побудову рухової дії. Динаміка цих взаємозв'язків обумовлена специфікою виду спорту, віковими процесами переструктурування основних компонентів координаційної підготовленості, особливостями формування специфічних КЗ, вихідним рівнем розвитку базових координаційних здібностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. Москва: Наука, 2000. 350 с.
2. Антипов А. В., Губа В. П., Тюленьков С. Ю. Диагностика и тренировка двигательных способностей в детско-юношеском футболе: науч.-метод. пособие. Москва: Советский спорт, 2008. 152 с.
3. Аркаев Л. Я., Сучилин Н. Г. Как готовить чемпионов. Теория и технология подготовки гимнастов высшей квалификации. Москва: ФиС, 2004. 292 с.
4. Астратенкова И. В., Комкова А. И. Генетические характеристики юных спортсменов. Современные проблемы физической культуры и спорта: тез. докл. Санкт-Петербург, 2003. С. 275-277.
5. Бакулев С. Е. Теория и практика прогноза успешности в ударных единоборствах [Текст]. Министерство спорта Российской Федерации, Национальный государственный университет физической культуры, спорта и здоровья имени П. Ф. Лесгафта, Санкт-Петербург. Санкт-Петербург: Изд-во Политехнического ун-та, 2018. 247 с.
6. Баландин В. И. Исследование эффективности методов отбора для обучения в училищах олимпийского резерва. Вестник Балтийской педагогической Академии. Санкт-Петербург. 2000. Вып. 31. С.82-90
7. Бальсевич В. К. Онтокинезиология человека. Москва: Теория и практика физической культуры, 2000. 275 с.
8. Бернштейн Н. А. Физиология движений и активность / под ред. О. Г. Газенко ; изд. подгот. И. М. Фейгенберг ; редкол.: А. А. Баев (пред.) и др.; АН СССР. Москва: Наука, 1990. 494, [1] с.
9. Боген М. М., Гальперина П. Я. Физическое воспитание и спортивная тренировка: обучение двигательным действиям. Теория и методика; предисл.. Изд. 3-е. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2011. 200 с.

10. Болобан В. Н. Сенсомоторная координация как основа технической подготовки. Наука в олимпийском спорте. 2006. № 1. С. 96-102.
11. Ботяев В. Л. Координационные способности как критерий отбора и оценки технических возможностей юного спортсмена. Олимпийский спорт и спорт для всех : матер. XVIII Междунар. науч. конгресса. Т. 1. Алматы, 2014. С. 362-366.
12. Ботяев В. Л., Павлова Е. В. Совершенствование форм и методов спортивного отбора на основе анализа показателей координационных способностей [Текст]. Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции «Актуальные проблемы физической культуры и здорового образа жизни». Сургут, 2007. С. 167-170.
13. Бриль М. С. Отбор в спортивных играх. Москва: ФиС, 1980. 127 с.
14. Брызгалов И. В. Культура управления организацией отрасли физической культуры [Текст]. Уральский государственный технологический университет: Уральский государственный педагогический университет. 2004. 149 с.
15. Булгакова Н. Ж. Спортивные способности: диагностика и формирование. Теория и практика физической культуры. 2009. № 9. С. 49-51.
16. Верхошанский Ю.В. Основы специальной силовой подготовки в спорте. 3-е изд. Москва: Физкультура и спорт, 2013. 216 с.
17. Винер-Усманова И. А. , Крючек Е. С., Медведева Е. Н., Терехина Р. Н. Теория и методика художественной гимнастики. Артистичность и пути её формирования [Текст]: учебное пособие для студентов, обучающихся по направлению 490301 – "Физическая культура". Национальный государственный университет физической культуры, спорта и здоровья им. П. Ф. Лесгафта, Санкт-Петербург. 2-е изд. Москва: Sport: Человек, 2015. 118 с.
18. Вишняков А. В., Кашкаров В. А. Педагогический контроль важнейших координационных способностей юных легкоатлетов. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2009. № 2. С. 32-34.

19. Волков В. М., Филин В. П. Спортивный отбор. Москва: ФиС, 2003. 175 с.
20. Гавердовский Ю. К. Техника гимнастических упражнений: популярное пособие. Москва: Terra-Спорт, 2002. 512 с.
21. Галлеев А. А. Двигательные координации в системе подготовки спортсменов-танцоров. Теория и практика физической культуры. 2007. № 10. С. 14-16.
22. Глотов О. С., Глотов А. С., Иващенко Т. З. Генетическая предрасположенность к физической работоспособности у гребцов. «Современные проблемы физической культуры и спорта»: тез. докл. всерос. науч. конференции. Санкт-Петербург: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2003. С. 275-277.
23. Годик М. А., Скородумова А. П. Комплексный контроль в спортивных играх. Москва: Сов. спорт, 2010. 336 с.
24. Горская И. Ю., Аверьянов И. В., Кондаков А. М Координационная подготовка спортсменов [Текст]: монография. М-во спорта Российской Федерации, Сибирский гос. ун-т физ. культуры и спорта. Омск: Изд-во СибГУФК, 2015. 219 с.
25. Губа В. П. Теория и практика спортивного отбора и ранней ориентации в видь спорта. Москва: Сов. спорт, 2008. 304 с.
26. Губа В. П., Никитушкин В. Г., Квашук П. В. Индивидуализация подготовки юных спортсменов. Москва: Физкультура и спорт, 2009. 276 с
27. Гурфинкель В. С., Бабский Е. Б., Дегтярев В. П. и др. Физиология человека: Учеб. для студентов мед. вузов: В 2 т.; Под. ред. В. М. Покровского, Г. Ф. Коротько. Москва: Медицина, 2000. 322 см.
28. Донской Д. Д., Зациорский В. М. Биомеханика: учебник для ин-тов физ. Культуры. Москва: ФиС, 1999. 254 с.
29. Дюк В. А. Информационные технологии в медико-биологических исследованиях. Санкт-Петербург: Питер, 2003. 528 с.

30. Евтух А. В., Квашук П. В., Шустин Б. Н. Научнометодические основы многолетней подготовки спортсменов. Научно-спортивный вестник. 2008. № 4. С. 16=19.
31. Зациорский В. М., Сергиенко Л. П. Влияние наследственности и среды на двигательные качества человека. Теория и практика физической культуры. 2000. № 6. С. 22-28.
32. Иванченко Е. И. Спортивная одаренность и ее диагностика: учеб. пособие. Минск: БГУФК, 2009. 87 с.
33. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы [Текст]. Санкт-Петербург: Питер, 2009. 122с.
34. Карпеев А. Г. Критерии оценки двигательной координации спортивных действий. Вестник Томского государственного университета: общенауч. период. журн. 2008. № 318. С. 169-172.
35. Колесник И. С., Назаренко Л. Д. Физиология физических упражнений [Текст]: [учебное пособие]. [Ульяновский гос. пед. ун-т им. И. Н. Ульянова]. Ульяновск: Ульяновский гос. пед. ун-т им. И. Н. Ульянова, 2011. 255 с.
36. Курамшин Ю. Ф. Теория и методика физической культуры: учебник / под ред. проф. Ю. Ф. Курамшина. 3-е изд., стереотип. Москва: Сов. спорт, 2007. 464 с.
37. Ли Ц., Саенко В. Г., Палатов Н. А. Совершенствование координационных способностей и гибкости в микроцикле подготовки ушуистов высокой квалификации. Олимпийский спорт, физическая культура, здоровье нации в современных условиях: Сб. науч. трудов VI Междунар. науч.-практ. конф. Луганск: Изд-во ЛНУ имени Тараса Шевченко, 2009. С. 120=126.
38. Лисиця Д. Г., Саенко В. Г. Розвиток та вдосконалювання координаційних здібностей у каратистів. Інноваційні технології в галузі фізичного виховання, спорту, рекреації та валеології: Ел. зб. наук. праць V Міжнар. (Інтернет) наук.-метод. конф. Вип. 5. Зарків: Акад. ВВ МВС України, 2011. С. 132-136.

39. Лі Ц., Саєнко В. Г. Координаційні здібності ушуїстів різної кваліфікації. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Харків: ХДАДМ (ХХІІ), 2009. № 5. С. 235-238.
40. Лях В. И. Координационные способности: диагностика и развитие. Москва: Дивизион, 2006. 290 с.
41. Максименко А. М. Теория и методика физической культуры: учебник для вузов физической культуры. 2-е изд, испр. и доп. Москва: Физическая культура, 2009. 496 с.
42. Малаховский А. С., Князева Т. Н., Иванова Г. П. Об информативности тестов при отборе детей 5-6 лет в группы теннисной подготовк. Научные исследования и разработки в спорте: Вестник аспирантуры и докторантуры. Вип. 12. Санкт-Петербург, 2003. С. 112-116.
43. Матвеев Л. П. Общая теория спорта и ее прикладные аспекты. 4-е изд., испр. и доп. Санкт-Петербург: Лань, 2005. 384 с.
44. Мельниченко О. В., Саєнко В. Г. Необхідність урахування вікових особливостей організму юних спортсменів на заняттях з східних єдиноборств. Олімпійський спорт, фізическая культура, здоровье нации в современных условиях: Сб. науч. трудов VI Междунар. науч.-практ. конф. Луганск: Изд-во ЛНУ имени Тараса Шевченко, 2009. С. 114-120.
45. Менхин Ю. В., Менхин А. В. Оздоровительная гимнастика: теория и методика: Учеб. для вузов физ. культуры. Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. 381 [1] с.
46. Мішельман С. В., Саєнко В. Г. Швидкісно-силова підготовка в контактних видах східних єдиноборств. Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних єдиноборств: Зб. тез V Міжнар. (Інтернет) наук.-практ. метод. конф. Вип. 5. Харків: Акад. ВВ МВС України, 2011. С. 53-58.
47. Монаков, Г. В. Техническая подготовка футболиста. Москва: Офсет, 2001. 128 с

48. Набатникова, М. Я. Организационно-методические аспекты управления подготовкой спортивных резервов -спортивный вестник. 1982.№ 5. С. 7-9.
49. Назаренко Л. Д. Средства и методы развития двигательных координаций : монография. Москва: Теория и практика физической культуры, 2003. 258 с.
50. Начинская С. В. Спортивная метрология: учеб. пособие для студ. вузов. Москва: Академия, 2005. 240 с.
51. Никитушкин В. Г. Многолетняя подготовка юных спортсменов: монография. Москва: Физ. культура, 2010. 230 с.
52. Николаева Е. С., Пахомова Л. Э. Новое в подготовке юных гимнасток к выполнению упражнений с предметами. Физическая культура: воспитание, образована ние, тренировка. 2006. № 4. С. 10
53. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка [Текст]: 100 000 слов, терминов и выражений; под общ. ред. Л. И. Скворцова. 28-е изд., перераб. Москва: Мир И образование, 2014. 1375 [1] с
54. Палатов М. А., Саенко В. Г., Лі Ц. Взаємозв'язок показників координаційних здібностей і гнучкості у ушуїстів високої кваліфікації. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Харків: ХДАДМ (ХХІІІ), 2009. № 9. С.118-120.
55. Петров А. М. Центральное программирование механизмов реализации координационных способностей спортсменов и их педагогическое обоснование: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Анатолий Михайлович Петров. Москва, 1997. 48 с.
56. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения. Москва: Сов. спорт, 2005. 820 с.
57. Полулященко Ю. М., Саенко В. Г., Дубовой А. В. Учебно-методические комплексы восточных единоборств в учебных планах

университетов Украины. Образование на основе менеджмента знаний и инноваций: Матер. Междунар. науч.-метод. конф. Минск: БНТУ, 2017. С. 135-139.

58. Попков В. Н. Отбор и контроль в юношеском велоспорте. Омск : Изд-во СибГАФК, 2001. 196 с.

59. Ратов И. П. Биомеханические технологии подготовки спортсменов. Москва: Физкультура и Спорт (ФС), 2007. 118, [1] с.

60. Рогозкин В. А., Ахметов И. И., Астратенкова И. В. Перспективы использования ДНК-технологий в спорте. Теория и практика физической культуры. 2006. № 7. С. 45-47.

61. Розин Е. Ю. Методологические аспекты отбора, и проблемы спортивного отбора в частности. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2001. № 4. С. 2-6.

62. Розин Е. Ю. Спортивная гимнастика: переворот в оценке мастерства. Теория и практика физ. культуры : тренер : журнал в журнале. 2007. № 5. С. 38-40.

63. Садовски Е. Структура координационных способностей спортсменов, специализирующихся в спортивных единоборствах. Наука в олимпийском спорте. Киев, 2000. № 2. С. 5-9.

64. Саенко В. Г. Влияние психофизиологических характеристик высококвалифицированных каратистов-легковесов на эффективность реализации ударных приемов ногой в средний уровень противника. Психолого-педагогические и физиологические аспекты построения физкультурно-оздоровительных программ и обеспечение их безопасности: Сб. матер. II междунар. науч. конф. Ростов-на-Дону: Издательство Южного федерального университета, 2015. С. 158-167.

65. Саенко В. Г. Методы контроля тренировочного процесса в контактных видах боевых единоборств. Человек, здоровье, физическая культура и спорт в изменяющемся мире: XXII Междунар. науч.- практ. конф. по проблемам физ. воспитания учащихся. Коломна: МГОСГИ, 2012. С. 402-405.

66. Саенко В. Г. Взаємозв'язок психофізіологічних характеристик каратистів високої кваліфікації з ефективністю реалізації ударних прийомів ногою

у верхній рівень супротивника. Слобожанський науково-спортивний вісник. Харків: ХДАФК, 2015. № 2(46). С. 166-172.

67. Саєнко В. Г. Спортивно-педагогічне вдосконалювання: східні єдиноборства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту. Луганськ : СПД Резніков В. С., 2011. 516 с.

68. Саєнко В. Г. Спортивно-педагогічне вдосконалювання зі східних єдиноборств : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фізичного виховання і спорту. Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2012. 432 с.

69. Саєнко В. Г. Удосконалення людини за системами східних єдиноборств: монографія. Луганськ: СПД Резніков В. С., 2011. 440 с.

70. Сальников В. А., Хозей С. П., Ревенко Е. М. Одаренность в системе спортивного отбора: проблемы и перспективы. Ученые записки университета им. П. Ф. Лесгафта. 2017. №4. С. 194-201

71. Серова Л. К. Профессиональный отбор в спорте. Москва: Олимпия, 2011. 160 с.

72. Сидоров А. А. Педагогика спорта ГЦОЛИФК: учеб. для студентов вузов. Москва: Дрофа, 2000. 320 с.

73. Скляр М. С., Саєнко В. Г. Психофізіологічні функції учнів старших класів, які займаються в секціях карате. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка: Зб. наук. праць. Чернігів: ЧНПУ, 2013. Вип. 107. Т. II. С. 366-369.

74. Смолевский М. В., Гавердовский Ю. К. Теория и методика спортивной гимнастики: учебник в 2 т. Т.2. Москва: Советский спорт. 2014. 231 с.

75. Староста В. Современная система отбора юных спортсменов для занятий спортом. Физическая культура. 2003. № 2. С. 51-55.

76. Теория и методика обучения базовым видам спорта : лекции для обучающихся по основной образовательной программе по направлению подготовки 49.03.01 "Физическая культура": учебно-методическое пособие / [Е. Ю. Андриянова, В. В. Романов, И. Е. Васильков и др.; под общ. ред. Ж. В. Никулиной]; Министерство спорта Российской Федерации, Федеральное

государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования "Великолукская государственная академия физической культуры и спорта". Великие Луки: [б. и.], 2019. 322 с.

77. Теплий В. М., Саєнко В. Г. Щільність взаємозв'язку показників координаційних здібностей і гнучкості у тхеквондистів на етапі попередньої базової підготовки. Сучасні технології у сфері фізичного виховання, спорту та валеології : Зб. наук. праць III Міжнар. наук.-практ. інтернет конф. Харків: Акад. ВВ МВС України, 2009. С. 69-73.

78. Толчєва Г. В., Саєнко В. Г., Полулященко Ю. М., Закірко А. Е., Закірко Е. Е. Особливості контролю фізичної підготовленості в спортивних єдиноборствах. Актуальні проблеми фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії: біомеханічні, психофізіологічні та метрологічні аспекти: Матер. I Всеукраїн. електрон. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Київ: НУФВСУ, 2018. С. 33 – 35.

79. Ухтомский А. А. Доминанта. Санкт-Петербург: «Питер», 2002. 448 с.

80. Фарфель В. С. Управление движениями в спорте. Москва: Советский спорт, 2011 . 202с.

81. Филин В. П., Фомин Н. А. Основы юношеского спорта. Москва: ФиС, 2000. 255 с.

82. Чернухина О. В. Организация взаимодействий при переориентации неперспективных детей на более подходящий для них вид спорта. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2005. №4. С.24

83. Шапошникова В. И., Таймазов В. А. Зоны рождения и ориентация спортсменов. Теория и практика физической культуры. 2004. № 1 С. 31-34. Kaspryszyn P., Saienko V., Canlı M. Proporcje treningowych ćwiczeń przygotowania sportowców wysokiej klasy na międzynarodowych mistrzostwach Karate Kyokushin. Единоборства : науч. журнал. Харьков : ХГАФК, 2016. № 1. С. 65 – 68.

84. Kopylov V. O., Saienko V. G., Gurmazhenko M. O. Essence of sporting activity in kickboxing. Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних

єдиноборств : Зб. тез IV Міжнар. (Інтернет) наук.-практ. конф. Харків: Акад. ВВ МВС України, 2010. С. 53–55.

85. Montoya D., Boakye L., Saienko V. Korzystanie z nowoczesnego sprzętu i oprogramowania w procesie treningu z fighterami sztuk walki. Єдиноборства: науч. журнал. Харьков: ХГАФК, 2016. № 2. С. 6 –68

86. Saienko V. G., Britchenko I. G. Physical ability of the individual as a needed market factor in the European Union. Economy and Education of Ukraine: on the road to EU, monograph. Nowy Sącz: Wyższa Szkoła Biznesu National Luis University, 2016. pp. 43–59.

87. Saienko V. Improvement and control of the development level of special endurance in athletes of high qualification in kyokushin kaikan karate. International Journal of Pharmacy & Technology. 2016. Vol. 8, Issue 3. pp. 18026–18042.

88. Schnabel G., Meinel Red. K. Bewegungs koordination Regulation der als Bewegungstatigkeit. Bewegungslehre-Sportmotorik. Volk und Wissen, 1987. S. 50–89.